Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

УДК 327(4-67:73)"2025":355/359

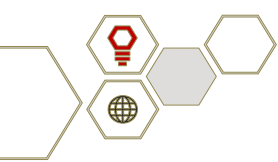
DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17241229>**Друге президентство Трампа і стратегічна автономія Європи****Логвиненко Володимир Вікторович,**

аспірант кафедри соціології та політології

Чорноморського національного університету імені Петра Могили,

Миколаїв, Україна, <https://orcid.org/0009-0008-8513-1144>**Прийнято: 15.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025**

Анотація. У статті проведено аналіз того, як друге президентство Дональда Трампа вплинуло на «ціну» американського лідерства в євроатлантичному просторі, та що це означає для траєкторії європейської стратегічної автономії. Методологічно робота поєднує логіку складної взаємозалежності та м'якої сили з підходами «озброєної взаємозалежності» («weaponized interdependence») і мережевої влади, а також використовує двошарову модель довіри (специфічна проти загальної) для відстежування ефектів сигналів Білого дому на когезію НАТО. Джерельну базу становлять офіційні документи ЄС і НАТО, рецензовані дослідження трансатлантичної довіри та напрацювання з оборонно-промислової політики ЄС. Показано, що перехід до «коерсивної» логіки (тарифи, експортний контроль, умовні гарантії) справді генерує разові поступки, але одночасно підвищує для партнерів політичний ризик взаємодії зі США, стимулюючи відхід від долара і американських технологічних вузлів, множення мінілатералей та «клубних» форматів поза Вашингтоном. Накопичення ударів по специфічній довірі поступово «просідає» в площину загальної довіри, що ускладнює мобілізацію коаліцій і підвищує витрати стримування у кризах. На цьому тлі стратегічна

автономія в Європі еволюціонує від політичного гасла до практичного «полісу страхування»: замість від'єднання — розширення сумісних спроможностей у боєприпасах, ППО/ПРО, ISR, логістиці та спільному виробництві, вбудованих у планування і стандарти НАТО. Наукова новизна полягає в інтеграції мережових підходів до влади з операціоналізацією довіри як стратегічного ресурсу, який можна швидко витратити, але неможливо швидко відновити. Автор доходить висновку, що найменш витратна траєкторія для обох берегів Атлантики — зробити примус винятком із чіткими союзницькими запобіжниками та планово відновлювати привабливість; інакше порядок зберігатиметься, але з густішим тертям і тоншою центральністю США.

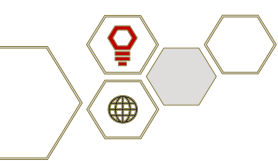
Ключові слова: зовнішня політика США, адміністрація Трампа, НАТО, європейська безпека, трансатлантична довіра, озброєна взаємозалежність, м'яка сила.

Trump's Second Term and Europe's Strategic Autonomy

Volodymyr Lohvynenko,

Ph.D. Student at the Department of Sociology and Political Science
of the Petro Mohyla Black Sea National University,
Mykolaiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0008-8513-1144>

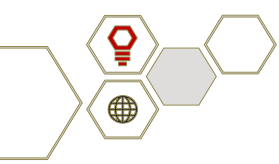
Abstract. This article examines the impact of Donald Trump's second presidency on the “price” of American leadership in the Euro-Atlantic space and its implications for the trajectory of European strategic autonomy. Methodologically, the work combines the logic of complex interdependence and soft power with approaches of “weaponized interdependence” and network power, and uses a two-layer model of trust (specific versus general) to track the effects of White House signals on NATO cohesion. The source base comprises official EU and NATO documents, peer-reviewed studies on transatlantic trust, and developments in EU

defense and industrial policy. It is shown that the transition to a “coercive” logic (tariffs, export controls, conditional guarantees) does indeed generate one-off concessions, but at the same time increases the political risk of interaction with the US for partners, stimulating a shift away from the dollar and American technology hubs, and the proliferation of minilateral and “club” formats outside Washington. The accumulation of blows to specific trust gradually “sinks” into the plane of general trust, which complicates the mobilization of coalitions and increases the costs of deterrence in crises. Against this backdrop, strategic autonomy in Europe is evolving from a political slogan to a practical “insurance policy”: instead of disengagement, there is an expansion of joint capabilities in ammunition, air defense/missile defense, ISR, logistics, and joint production, embedded in NATO planning and standards. The scientific novelty lies in the integration of networked approaches to power with the operationalization of trust as a strategic resource that can be quickly expended but cannot be quickly restored. The author concludes that the least costly trajectory for both sides of the Atlantic is to make coercion an exception with clear allied safeguards and to systematically rebuild attractiveness; otherwise, order will be maintained, but with greater friction and a weaker US centrality.

Keywords: US foreign policy, Trump administration, NATO, European security, transatlantic trust, armed interdependence, soft power.

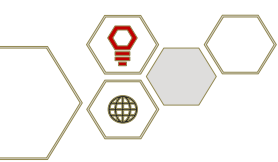
Постановка проблеми. Повернення Дональда Трампа до Білого дому у 2025 р. відбувається на тлі довгої еволюції трансатлантичних відносин — від повоєнної інституціоналізації «ліберального» порядку, де ефективність американського лідерства забезпечували передбачуваність, правила й накопичена довіра, до періоду після холодної війни з його асиметріями спроможностей і періодичними дебатами про «справедливий розподіл тягаря» [1]. Після 2014 р. (анексія Криму) європейська безпека увійшла в режим хронічної напруги, а перший термін Трампа (2017–2020) привніс у

трансатлантичну взаємодію елементи транзакційності [2], що загострило старі дилеми альянсів — страх «бути покинутими» у менших союзників і страх «втягування» у США [3]. Другий термін закріплює цей зсув: замість «дешевого» лідерства, яке спиралося на привабливість та інституції [4], дедалі частіше застосовуються інструменти швидкого примусу (тарифи, експортний контроль, умовність гарантій) [5], що створює асиметрію ризиків для партнерів, вмонтованих в американські фінансові й технологічні вузли.

Теоретично проблема лежить на перетині кількох підходів. Ліберальний інституціоналізм пояснює успіх повоєнного лідерства США через «вбудованість у правила», які знижують транзакційні витрати координації [1]. Реалістичні інтерпретації наголошують на балансі сил і межах «ліберальної гегемонії» [6]. Логіка складної взаємозалежності та м'якої сили показує, як привабливість зменшує «ціну» коаліційності [4; 7], тоді як концепт «weaponized interdependence» висвітлює побічний ефект частого примусу — стимул до диверсифікації від контрольованих США мережових вузлів [5]. Нарешті, теорія альянсів і сучасні дослідження трансатлантичної довіри розрізняють ситуативну (специфічну) та інституційно вкорінену (загальну) довіру: повторювані «abandonment scares» переводять втрати зі специфічної площини в ерозію загальної [3; 8], роблячи колективне стримування дорожчим і повільнішим.

У цій рамці повернення до більш коерсивної логіки у 2025 р. не лише змінює тактику Вашингтона, а й тестує фундамент трансатлантичного порядку: наскільки швидко «витрачається» накопичена загальна довіра; чи компенсують інституційні механізми НАТО/ЄС зростання транзакційних витрат; і чи трансформується європейська «стратегічна автономія» з політичного гасла на інтероперабельний страховий поліс, що знижує «націнку за ризик Вашингтона», не руйнуючи самого союзу [9; 10; 11]. Саме ця напруга між привабливістю та примусом, між специфічною й загальною довірою, та пов'язані з нею процеси і становить дослідну проблему статті.

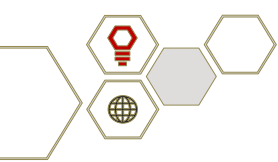

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний фундамент статті закладено роботами американських дослідників Роберта Когейна та Джозефа Ная, присвячених дослідженню ролі взаємозалежності в сучасному світовому порядку та фактору м'якої сили у зовнішній політиці США. Праці Роберта Когейна і Джозефа Ная показали, що асиметрична взаємозалежність може бути джерелом важеля, але його стійкість залежить від очікувань і довіри; м'яка сила знижує «ціну» коаліційності, бо партнери прагнуть приєднуватися добровільно [1; 2].

На рівні «великої стратегії» Г. Дж. Айкенберрі доводив, що американське лідерство було ефективним саме завдяки інституціоналізації й правилам («ліберальний інституціоналізм») [3], тоді як Джон Міршаймер критично оцінював проект «ліберальної гегемонії», підкреслюючи ролі націоналізму й балансу сил [4]. Історичне бачення атлантичного союзу як «імперії за запрошенням» запропонував Геір Лундестад, наголошуючи, що добровільність участі союзників була активом США [5].

Питання ціни та інструментарію американського впливу за Трампа розробляли Гел Брендс і Корі Шейк. Брендс фіксував дефіцит цілісної «великої стратегії» першого терміну при наявності окремих раціональних кроків [6], тоді як Шейк описує у другому терміні зсув до «дорогого» примусу й зменшення привабливості США, що стимулює союзницьке хеджування [7]. На тлі зростання односторонніх практик Майкл Беклі говорить про США як про «rogue superpower», що підвищує вразливість до контрбалансування і «втечі» партнерів у альтернативні формати [8].

Важливий місток між теорією та емпірикою — дослідження використання «взаємозалежності у якості зброї» (weaponized interdependence) або ж зловживання взаємозалежністю: Генрі Фаррелл і Абрагам Ньюман показали, як контроль над вузлами мереж (доларові платежі, ланцюги постачання високих технологій) дозволяє примушувати інших, але часте застосування цих важелів стимулює диверсифікацію та побудову обхідних

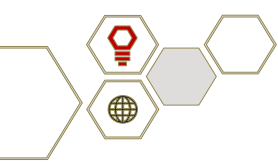

каналів, що з часом зменшує віддачу від важеля [9]. Цей механізм добре резонує з емпіричними спостереженнями у трансатлантичних відносинах другого терміну [6; 7]. Сучасні роботи пропонують розрізняти специфічну (чутливу до поточних сигналів) і загальну (вкорінену в ідентичності та рутинах) довіру [11].

Щодо європейської стратегічної автономії, корпус досліджень рухається від нормативних дискусій до практики. «Стратегічний компас» ЄС закріплює амбіції у спроможностях швидкого розгортання й стійкості ланцюгів, а дані Європейського оборонного агентства фіксують послідовне зростання витрат і кооперації [12; 13]. Аналітики оборони — Свен Біскоп, Джоліон Гуорт, Даніель Фіотт — підкреслюють, що «автономія» у безпековому сенсі має бути інтероперабельною з НАТО і спиратися на Європейську оборонно-технологічну та індустріальну базу (EDTIB), спільні закупівлі та співвиробництво, інакше вона перетворюється на декларацію [14; 15; 16]. На прикладному рівні зсув описує Флавія Делло Яконо: автономія — це не вихід з альянсу, а страхування від політичної волатильності США [17].

У ширшому плані міжнародний порядок дедалі частіше описують як поліконфігураційний. Дослідження Chatham House показує, як держави середньої потужності «шопінгують форуми», зменшуючи залежність від одного центру [18]. Нгаїре Вудс доводить, що частину глобальних публічних благ можна підтримувати «на боці попиту» — через коаліції донорів і регіональні рішення — навіть коли США діють спорадично [19].

Емпіричні дослідження 2024–2025 рр. фіксують, що поєднання тиску Вашингтона на «більшу частку» та невизначеності щодо довгострокових зобов'язань США у другий термін Трампа прискорило корекцію європейських оборонних пріоритетів. Порівняльні аналізи «європейського стовпа НАТО» показують, що динаміка *burden sharing* після 2017 р. корелює зі зміною структури витрат і планування спроможностей у Європі (зокрема, зростанням закупівель та R&D) — за збереження асиметрії можливостей зі США [21; 22].

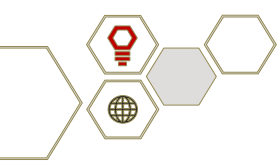
Ряд робіт підкреслює, що нестача довіри до сталості американських гарантій є не менш потужним драйвером підвищення оборонних бюджетів, ніж прямі вимоги Вашингтона; це стимулює «самострахування» держав ЄС через посилення національних програм і коаліційні формати поза НАТО [19].

Аналітики підкреслюють подвійний ефект тиску на витрати (включно з дискусією довкола 5% ВВП): він стимулює нарощення витрат і кооперації в Європі, але водночас загрожує внутрішніми дисбалансами [32; 33].

Різні аспекти зовнішньої політики США, зовнішньополітичні вектори адміністрацій (зокрема, за час каденцій Д. Трампа) та їх ролі у міжнародних процесах, а також питання європейської безпеки відображено у наукових роботах таких українських дослідників, як І. Дудко [20; 21], І. Тихоненко [22], М. Фесенко [23; 24], А. Худолій [25], О. Шевчук [26], В. Корнієнко [27] та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Стаття заповнює кілька вузлових прогалин у сучасній дискусії. Вона операціоналізує «ціну лідерства» США як функцію рівня довіри, прив'язуючи риторику й інструменти примусу до вимірюваних витрат коаліцієтворення (час узгодження, обсяг обхідних домовленостей, частка рішень після попередніх консультацій). Пропонує механізм опису переходу від ерозії специфічної довіри до підриву загальної — через повторювані сигнали умовності зобов'язань і закладання «премії за політичний ризик». Оцінює дієздатність «мозаїчних» і мінілатеральних архітектур у кризовому режимі — не як концепти, а як набори процедур, що або прискорюють, або сповільнюють спільне рішення. І, нарешті, висвітлює мікрофундаменти хеджування союзників і бізнесу (валюта інвойсингу, «умови швидкого виходу», диверсифікація ланцюгів) як безпосередню відповідь на перетворення взаємозалежності на зброю, чого бракує попереднім підходам [38; 39].

Формулювання цілей статті (постановка завдання) Мета дослідження — пояснити механізм, через який друга адміністрація Дональда

Трампа підвищує «ціну» американського лідерства в трансатлантичній системі: як повторне застосування коерсивних інструментів переводить втрати зі специфічної у загальну довіру, змінює поведінку союзників і штовхає ЄС до інтероперабельної стратегічної автономії в межах НАТО, а також як ці зрушення вмонтовуються у ширший перехід до «мозаїчної» (patchwork/minilateral) керованості міжнародного порядку. Завдання дослідження:

Параметризувати «ціну лідерства» США як поєднання транзакційних витрат коаліцієтворення й рівня довіри та показати причинний ланцюг як повторюваний примус призводить до дорожчих і повільніших коаліцій;

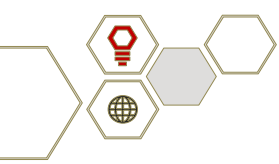
Пояснити стратегічну автономію ЄС як страхування в межах НАТО і задати вимірники інтероперабельних спроможностей: «глибина» у боєприпасах, IAMD/ISR, логістика, ко-виробництво та стандартизація, довгі контракти — з урахуванням EDIS і «Єдиного ринку оборони»;

Охарактеризувати перехід до «мозаїчної» керованості (patchwork/minilateral) і оцінити наслідки для маржинального впливу США;

Розглянути сценарії ймовірного розвитку подій у найближчому майбутньому до та визначити діагностичні індикатори відновлення «дивіденду дешевого лідерства».

Виклад основного матеріалу дослідження. Це дослідження спирається на поєднання логіки складної взаємозалежності та м'якої сили, підходу weaponized interdependence і мережевої влади (вузли/канали як джерела примусу), двошарової моделі довіри (специфічна vs загальна), застосованої до когезії НАТО. Використано системний і порівняльний аналіз, інституційний підхід (EDIS, механізми закупівель/стандартизації), а також сценарне моделювання з фокусом на витратах координації.

В основі визначення “ціни лідерства” лежать чотири групи показників. Перша — швидкість координації. Якщо США діють без попереднього узгодження і без «перехідних мостів» для союзників, зазвичай спостерігаємо

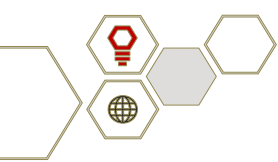
довші часові лаги до спільної заяви та до узгодженого пакета дій (T_statement, T_package). Для їхньої інтерпретації як проксі витрат коаліційної координації ми спираємось на інструментарій оцінки когезії НАТО [31]. Навпаки, коли складні рішення супроводжуються консультаціями та зрозумілими винятками/перехідними періодами, лаги скорочуються — це і є «здешевлення» координації [40].

Друга група — процедурні запобіжники. Вища Consult_share означає, що більшість обмежувальних заходів обговорювалися заздалегідь; вища Derog_rate (прозорі дерогації/перехідні режими) корелює зі швидшими узгодженнями і меншим стимулом до хеджування [9].

Третя група — поведінкові хеджі. Коли сигнали двозначні або рішення приймаються «раптово», союзники частіше організують мінілатералі/«клуби» під конкретні задачі (Auto_hedge) і змінюють практики контрактування [38; 39].

Четверта група — «глибина» спроможностей. Коли Європа реагує на політичну волатильність, вона інвестує у боєприпаси, інтегровану ППО/ПРО та ISR, логістику і стратегічне перекидання — це фіксуємо як зростання Depth_ammo та IAMD_ISR_score. Політичні рамки і дані для відстеження цих рішень надають EDIS [30] і щорічні EDA Defence Data [13].

Теоретичну рамку задає поєднання логіки складної взаємозалежності та м'якої сили з підходами «озброєної взаємозалежності» і мережевої влади: контроль над мережевими вузлами (долар/платіжні системи, високотехнологічні ланцюги) надає короткостроковий примусовий важіль, але його часте застосування стимулює диверсифікацію і обхідні канали, що з часом зменшує віддачу від важеля [9]. Ключовим є поділ довіри на специфічну (сигнал-чутливу) та загальну (інституційно вкорінену); для уніфікації трактувань ми спираємося на методичні рекомендації OECD Guidelines on Measuring Trust [41].

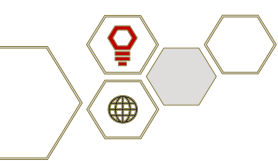

Епізод у нашому розумінні — це повний цикл «сигнал/рішення — реакції — колективний результат». Наприклад, США оголошують новий тариф або розширюють експортний контроль без попередніх консультацій із ключовими союзниками. Уже в перші дні ми фіксуємо час до спільної заяви (коли з'являється узгоджений текст G7/НАТО/ЄС), а далі — час до погодженого пакета дій (санкції/винятки/підтримка/розміщення сил або — в економічному треку — перехідні періоди та дерогації для партнерів). Для виміру цих лагів та інтерпретації їх як проксі транзакційних витрат коаліційної координації спираємося на валідовані у літературі метрики когезії НАТО [31].

Повернення Дональда Трампа до Овального кабінету знову актуалізувало питання сили США та її дієвості. Історично матеріальні переваги (розмір ринку, доларова домінанта, військова міць) підсилювалися тим, що інші вірили в те, що Вашингтон діятиме в межах правил і зі стриманістю. Така м'яка сила знижувала «ціну» результату: союзники часто хотіли приєднатися до США, і примус потрібен був рідше [1; 2].

Сьогодні зовнішня політика другого терміну президента Трампа трактує взаємозалежність передусім як чужу вразливість, яку слід використовувати. Жорсткий примус і справді працює швидко, але також навчає партнерів переоцінювати ризики, змінювати ланцюги постачання й правила взаємодії — і тим самим підвищує майбутню ціну кооперації [9; 19].

Політика вепонізації взаємозалежності має ряд недоліків: використання мереж фінансів і технологій як важелів — спершу посилює тиск, але зрештою стимулює диверсифікацію від американських хабів, що зменшує майбутній вплив США [9]. Держави середньої потужності комбінують партнерів і правила, зменшуючи залежність від будь-якого одного актора [19]. Частину функцій ліберального порядку здатні утримувати самі споживачі цих послуг — держави, яким потрібні правила, арбітраж і фінансування розвитку. Якщо США відступають, коаліції односторонців підхоплюють фінансування, запускають тимчасові механізми й підтримують стандарти. Таким чином, там,

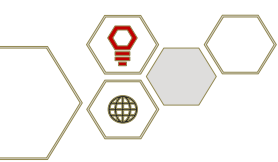

де повторне використання примусу робить коаліції дорожчими, спрацьовує попит інших держав на передбачувані правила, і вони колективно заміщують брак американського лідерства [18]. При цьому повторювані «страхи бути покинутими» зменшують специфічну довіру і з часом шкодять запасу загальної довіри в альянсі [8; 11].

Повоєнний трансатлантичний компроміс тримався на простій логіці. Асиметрична взаємозалежність давала США переговорну перевагу, але вона зберігалася лише тому, що партнери добровільно залишалися вмонтованими в американські мережі, де правила були зрозумілими, виграші — спільними, а ризики — керованими [1]. М'яка сила зменшувала потребу в постійному тиску: коли союзники вважали США компетентними й легітимними, вони віддавали перевагу кооперації — політична «ціна мобілізації» партнерів була низькою [2].

У другий термін Дональда Трампа взаємозалежність стала важелем, засобом тиску: тарифи й експортні обмеження без попередження, скорочення чи політизація розвитку й багатосторонніх інституцій, умовні сигнали щодо гарантій безпеки, публічна критика європейських лідерів при одночасній прихильності до автократів [7]. Це приносить поступки один-два рази. Але стратегічно партнери закладають «премію за політичний ризик»: переводять розрахунки в євро/єну, додають до угод умови «швидкого виходу» (право розірвати або призупинити співпрацю без штрафів у разі політичних змін чи нових обмежень) та множать регіональні формати без США [19; 18].

З погляду теорії мереж, чим частіше держава використовує вузли мереж (долар, платіжні системи, експорт-контроль) як зброю, тим швидше контрагенти інвестують в альтернативи — і тим дорожчим стає наступний раунд примусу [9]. Коли Вашингтону знову потрібна швидка коаліція, виявляється, що «безкоштовний» важіль був насправді разовим авансом довіри, залишком дивідендів від попередньої політики США [8].

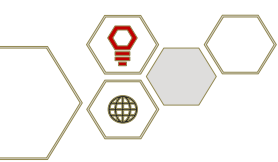
Асиметрія довіри завжди була притаманною НАТО. Менші союзники боялися бути покинутими, а США — «безквиткових пасажирів» і втягнення у конфлікти. Важливо розрізняти повільну, інституційно підживлювану загальну довіру та мінливу специфічну довіру, що залежить від ситуативних рішень і риторики [11].

У відповідь на позицію Вашингтона Європа не розриває трансатлантичні відносини, а зменшує вразливість до американських циклів. Після ухвалення European Defence Industrial Strategy (EDIS) та пов'язаних інструментів ЄС фокусується на «спроможності стрибка» — спільних закупівлях, ко-виробництві, стандартизації й розбудові промислової бази до 2035 р. [30; 32]. «Єдиний ринок оборони» покликаний скоротити фрагментацію, а економісти наголошують: без стабільного попиту та довгих контрактів не буде ні інвестицій, ні масштабу [32].

Національні стратегії віддзеркалюють цей курс: Німеччина оголошує про довгострокове переозброєння, Франція просуває механізми обходу одностайних блокувань — і все це у зв'язці з НАТО [30; 13].

Ключ полягає не у від'єднанні, а в додаванні. Європа прагне бути менш залежною, але більш інтегрованою із США: мати «глибину в боєприпасах» — тобто запаси воєнного часу, стандартизовані калібри, багаторічні контракти на нарощення виробництва й розосереджені ланцюги постачання; посилювати ППО/ПРО та ISR [13; 32].

Поза Європою світ не скочується в хаос і не переходить під одну-єдину «парасольку» Китаю. Натомість формується поліцентрична мережа з багатьох частково накладних «клубів» і регіональних/мінілатеральних угод [19]. Це добре описують концепції мозаїчних («patchwork») архітектур: замість єдиного всеохопного режиму держави шиють із «латок» кілька частково накладних клубів і форматів. Паралельно Вашингтон намагається з'єднати окремі «клуби» між регіонами через мінілатеральні формати — невеликі

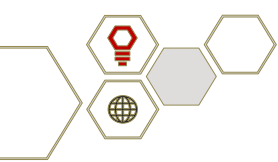

коаліції «під задачу» на кшталт AUKUS, I2U2 чи Minerals Security Partnership [35; 19].

В цьому контексті, важливо проаналізувати ймовірні сценарії майбутнього розвитку міжнародної ситуації. Оптимістичний сценарій полягає в обмеженні примусу з боку США прозорими «запобіжниками», узгодженими з союзниками. США знову почнуть інвестувати у розвиток, глобальне здоров'я та незалежну публічну дипломатію. Європа нарощуватиме спроможності всередині стандартів і планів НАТО, а США вдасться зберегти «дивіденд дешевого лідерства» [1; 2; 11; 32].

Найбільш імовірний сценарій — «розподілене кураторство». Оскільки сигнали з Вашингтона лишаються нерівними, Європа, Японія та низка ключових економік перебирають на себе частину опіки над порядком: вони докапіталізують міжнародні фонди, беруть на себе ролі скликателів і формувачів порядку денного (agenda-setters), розширюють регіональні резервні механізми та валютні своп-лінії, а також скликають гнучкі «G-формати» для узгодження політики [19; 35; 29].

Негативний сценарій — кризовий. Існує ймовірність виникнення великої кризи — наприклад, тиск Росії на Балтію, ескалація довкола Тайванської протоки або вибух напруженості в Перській затоці — і на цьому тлі союзники демонструють роз'єднаність, а позиція США видається двозначною (нечіткі червоні лінії, суперечливі сигнали, затримки в рішеннях). За таких умов послаблюється «розширене стримування»: у партнерів тане віра, що США оперативно і рішуче стануть на захист союзників поза власною територією. Щоб убезпечити себе, держави починають укладати «бічні угоди» — тобто обхідні домовленості поза великими рамками: тимчасові локальні перемир'я, виключення з санкційних режимів для окремих товарів тощо. Система стає більш фрагментованою, коаліції формуються повільніше, а ціна досягнення згоди значно зростає [11; 13].

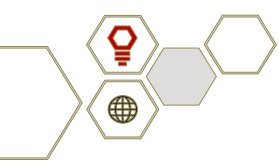

Задля уникнення негативного сценарію, США доцільно зробити примус рідкісним і добре «огороженим» правилами. Йдеться не про відмову від тарифів, санкцій чи експортного контролю, а про їх вбудування у союзницькі запобіжники: попередні консультації, прозорі перехідні періоди, передбачувані винятки для партнерів. Така нормалізація зменшує стимули контрагентів будувати обхідні платіжні й технологічні мережі [9; 1; 19]. Практичними індикаторами прогресу виступатимуть: вищий відсоток обмежувальних рішень після консультацій із союзниками; менший час від кризи до спільної заяви й пакета дій; більше багаторічних ко-виробничих контрактів (боєприпаси, ППО/ПРО, ISR) і краща динаміка опитувальних показників довіри до США у ключових партнерів [19].

Європі варто зменшити вразливість до американських політичних циклів, не руйнуючи НАТО. Для цього раціонально розвивати інтероперабельну автономію. Ключовим елементом тут є глибина у боєприпасах: не лише достатні запаси на складах, а й стійка здатність відновлювати витрати через багаторічні замовлення [11; 13]. Додатково варто бути готовими тимчасово підстраховувати глобальні публічні блага, коли Вашингтон вагається [19; 18].

У такій конфігурації США менше «спалюватиме» довіру там, де результат досяжний через привабливість і правила, а Європа нарощуватиме сумісні спроможності, зберігаючи союз цілісним і дешевшим у координації. Саме така комбінація — у логіці асиметричної взаємозалежності та м'якої сили — повертає «дивіденд дешевого лідерства»: коаліції формуються швидше, стримування є переконливішим, а загальна вартість впливу знижується [1; 19].

Висновки. Другий термін Дональда Трампа не відмінює матеріальну потугу США, але змінює її «тариф» на більш високий. Чим частіше Вашингтон підмінює привабливість примусом, тим дорожче йому обходиться наступний раунд впливу. Перетворення взаємозалежності на зброю дає швидкі поступки,

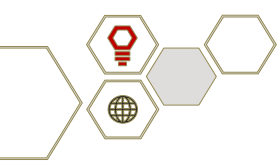

але також викликає протидію. Постійний «страх бути покинутими» поступово переводить втрати із шару ситуативної довіри в глибшу ерозію загальної довіри — тієї, що живить швидкість координації та готовність «автоматично» ставати в спільний стрій. У такій динаміці дешеве лідерство поступається дорогому контролю.

Європейська відповідь раціональна і, по суті, запобіжна: стратегічна автономія це страхівка, а не втеча. Її ядро — інтеперабельність з НАТО плюс власна «глибина» в критичних спроможностях: боєприпаси, ППО/ПРО, ISR, логістика й стратегічне перекидання, підкріплені спільними стандартами, ко-виробництвом і довгими контрактами, що створюють стійкий попит і інвестиційний горизонт. У політичних термінах це не про від'єднання від США, а про зменшення «націнки за ризик Вашингтона» й підвищення надійності союзницької архітектури в циклічному середовищі.

Ширший міжнародний контекст рухається не до чистої альтернативної гегемонії, а до поліцентричної «мозаїки» — частково накладних клубів і мінілатералей, де середні держави збирають гібридні пакети партнерств «під задачу» й таким чином тонко розподіляють залежності. Такий порядок залишається керованим, але є більш інерційним: він знижує маржинальний вплив будь-якої столиці, включно з Вашингтоном, і робить відбудову коаліцій дорожчою під час криз.

Звідси випливають наслідки для найближчого десятиліття. Найімовірніший сценарій майбутнього — це дрейф у так зване «розподілене кураторство», коли частину опіки над правилами, фінансами та стандартами перебирають Європа, Японія та інші окремі економіки, а США зберігають ядро стримування, але рідше забезпечують «знижку довіри» для спільних рішень. Оптимістична траєкторія лишається можливою за умови обмеження примусу союзницькими запобіжниками та повернення інструментів привабливості/заохочення. Проте можливий і негативний сценарій, у якому великий шок та союзницька роз'єднаність «капіталізують» багаторічне

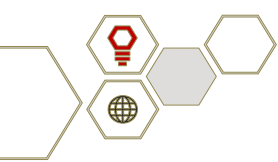
недоінвестування в довіру. Відновлення в такому разі вимагатиме буде набагато важчим і дорожчим.

У підсумку вибір майбутнього пролягає не між ілюзіями й «жорстким реалізмом», а між двома реалізмами. Перший — дорогий, транзакційний примус, що витрачає накопичену довіру й прискорює диверсифікацію Європи та партнерів від США. Другий — «дешеве лідерство», яке обережно ставиться до довіри як до стратегічного активу та спирається на сумісні спроможності союзників.

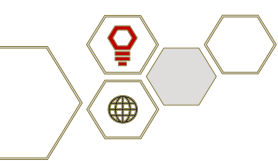
У подальших дослідженнях в цьому напрямку варто зосередитися на верифікації механізму «дорогого лідерства» через мікродані: по-перше, зіставити часові ряди американських коерсивних сигналів із динамікою європейських оборонних контрактів (боєприпаси, ППО/ПРО, ко-виробництво) та спільних закупівель (панельні моделі/перервані ряди); по-друге, виміряти зсуви у «довірі до розширеного стримування» за допомогою аналізу офіційних заяв і елітних опитувань; по-третє, порівняти ефективність мінілатералей (NORDEFCO, ESSI, Lancaster House) із рамками НАТО за швидкістю ухвалення та виконання рішень; і, нарешті, використати український кейс як стрес-тест інтегровальної автономії, відстежуючи, чи зменшуються затримки поставок і чи зростає «глибина» європейської оборонно-технологічної бази у відповідь на політичну волатильність у Вашингтоні.

Список використаних джерел

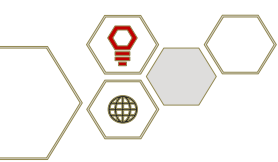
1. Keohane R. O., Nye J. S., Jr. The End of the Long American Century: Trump and the Sources of U.S. Power // Foreign Affairs. 2025. Vol. 104, № 4. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/end-long-american-century-trump-keohane-nye> (дата звернення: 27.06.2025).
2. Nye J. S., Jr. Will the Liberal Order Survive? // Foreign Affairs. 2017. Vol. 96, № 1. P. 10–16. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2016-12-12/will-liberal-order-survive> (дата звернення: 27.06.2025).

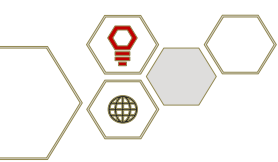
3. Ikenberry G. J. *Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*. Princeton : Princeton University Press, 2011.
4. Mearsheimer J. J. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven, CT : Yale University Press, 2018.
5. Lundestad G. *Empire by Invitation? The United States and Western Europe, 1945–1952* // *Journal of Peace Research*. 1986. Vol. 23, № 3. P. 263–277. DOI: 10.1177/002234338602300305.
6. Brands H. *American Grand Strategy in the Age of Trump*. Washington, DC : Brookings Institution Press, 2018.
7. Schake K. *Dispensable Nation: America in a Post-American World* // *Foreign Affairs*. 2025. Vol. 104, № 4. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/dispensable-nation-schake> (дата звернення: 27.06.2025).
8. Beckley M. *Rogue Superpower: Why This Could Be an Illiberal American Century* // *Foreign Affairs*. 2020. Vol. 99, № 6. P. 73–87. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-10-06/illiberal-american-century-rogue-superpower> (дата звернення: 25.06.2025).
9. Farrell H., Newman A. L. *Weaponized Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion* // *International Security*. 2019. Vol. 44, № 1. P. 42–79. DOI: 10.1162/isec_a_00351.
10. Snyder G. H. *Alliance Politics*. Ithaca, NY : Cornell University Press, 1997 [1984]. 462 p.
11. Pesu M., Sinkkonen V. *Trans-atlantic (Mis)trust in Perspective: Asymmetry, Abandonment and Alliance Cohesion* // *Cambridge Review of International Affairs*. 2024. Vol. 37, № 1. P. 1–22. DOI: 10.1080/09557571.2023.2225650.
12. Council of the European Union; EEAS. *A Strategic Compass for Security and Defence*. Brussels : Council of the EU / EEAS, March 2022. URL: <https://tinyurl.com/596au9ev> (дата звернення: 29.06.2025).

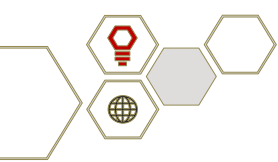
13. European Defence Agency. Defence Data 2023–2024. Brussels : EDA, 2024. URL: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/1eda---defence-data-23-24---web---v3.pdf> (дата звернення: 11.06.2025).
14. Biscop S. European Strategic Autonomy: What It Is, What It Is Not, and Why It Matters. Brussels : Egmont – Royal Institute for International Relations, 2021. URL: <https://www.iai.it/sites/default/files/9788893681780.pdf> (дата звернення: 29.06.2025).
15. Howorth J. Strategic Autonomy: Why It's Not About Europe Going it Alone // European View. 2019. Vol. 18, № 2. P. 193–200. DOI: 10.1177/1781685819883195.
16. Fiott D. The Strategic Compass: A New Era for EU Defence? // CSDS Policy Brief 10/2022. Brussels : Brussels School of Governance, 2022. URL: <https://bit.ly/3VxgHVX> (дата звернення: 30.06.2025).
17. Dello Iacono F. Europe's Defense Shift: Strategic Autonomy in the Wake of Trump's Return // GIS Reports. 19 Feb. 2025. URL: <https://iari.site/2025/02/19/europes-defense-shift-strategic-autonomy-in-the-wake-of-trumps-return/> (дата звернення: 29.06.2025).
18. Vinjamuri L., et al. Competing Visions of International Order: Responses to US Power in a Fracturing World. London : Chatham House, 27 March 2025. URL: <https://tinyurl.com/4fk6k3a9> (дата звернення: 27.06.2025).
19. Woods N. Order Without America: How the International System Can Survive a Hostile Washington // Foreign Affairs. 2025. Vol. 104, № 3. URL: <https://tinyurl.com/s7hexazt> (дата звернення: 04.07.2025).
20. Дудко І. Д. Популізм Д. Трампа: контент, витоки, специфіка в політичному дискурсі США // Політикус. 2023. № 3. С. 103–109.
21. Дудко І. Д. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку // Політичне життя. 2023. № 1. С. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.1.8>.

22. Тихоненко І. В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обама та Д. Трампа // Політичне життя. 2018. Вип. 1. С. 158–163.
23. Фесенко М. В., Ощипок І. Ф. Питання виміру «м'якої сили» у світовій політиці // Scientific Theories and Practices as an Engine of Modern Development : proc. XII Int. Sci. & Pract. Conf. (Bratislava, 28.02–01.03.2024). Bratislava : International Scientific Unity, 2024. С. 249–252. URL: <https://bit.ly/conf-02-2024-fesenko> (дата звернення: 04.07.2025).
24. Фесенко М. В., Ощипок І. Ф. Стратегія «розумної сили» у світових політичних процесах // Актуальні дослідження суспільних наук : матеріали Х Всеукр. наук. конф. (Умань, 28.03.2024). Умань : Візаві, 2024. С. 80–84. URL: <https://bit.ly/uman-conference-pdf-28-03-2024> (дата звернення: 20.07.2025).
25. Худолій А. Європейська безпека і політика Фінляндії упродовж російської агресії проти України // Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI. 2024. № 08. С. 62–72. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2024.08.062>.
26. Шевчук О., Кравченко О. Концепт війни та миру у промовах Дональда Трампа та Володимира Зеленського // Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI. 2020. № 01. С. 117–125. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2019.01.117>.
27. Корнієнко В. О. Трамплін «Трампа 2.0»: перезавантаження чи стрибок у зовнішній політиці? // Український політико-правовий дискурс. 2025. № 9. DOI: [10.5281/zenodo.15105221](https://doi.org/10.5281/zenodo.15105221).
28. Juncos A. E. The Ideational Power of Strategic Autonomy in EU Security and External Economic Policies // JCMS: Journal of Common Market Studies. 2024. URL: <https://jcms.ideasoneurope.eu/2024/04/01/the-ideational-power-of-strategic-autonomy-in-eu-security-and-external-economic-policies/> (дата звернення: 29.07.2025).
29. European Security. European Strategic Autonomy in the Transatlantic Security... (special issue) // European Security. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/09662839.2025.2464530>

30. European Commission. Our Common Defence Industrial Strategy (EDIS). Brussels : European Commission, 5 March 2024. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en (дата звернення: 27.06.2025).
31. Kunertová D. Assessing NATO's Cohesion: Methods and Implications // International Politics. 2024. Online first. DOI: 10.1057/s41311-024-00641-1.
32. Mejino-Lopez J., Wolff G. B. Boosting the European Defence Industry in a Hostile World // Intereconomics. 2025. Vol. 60, № 1. P. 34–39. DOI: 10.2478/ie-2025-0007.
33. Prantl J. International Cooperation in Times of Polycrisis: Patchworks as Pathways in Earth System Governance // Earth System Governance. 2025. Vol. 25. Article 100271. DOI: 10.1016/j.esg.2025.100271. (дата звернення: 27.06.2025).
34. Wilkins T. Towards Cross-Regional Alliance Integration: Exploring the Modes and Modalities of ‘Coalition-Building’ Around Minilaterals // Australian Journal of International Affairs. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/10357718.2025.2501968>.
35. Burilkov A., Wolff G. B. Defending Europe without the US: first estimates of what is needed. Brussels: Bruegel, 2025. 21 Feb. URL: <https://www.bruegel.org/analysis/defending-europe-without-us-first-estimates-what-needed> (дата звернення: 27.06.2025).
36. DGAP (German Council on Foreign Relations). Beyond Burden Sharing: Conceptualizing the European Pillar of NATO. Berlin : DGAP, 2025. Policy Brief No. 14 (June 2025). URL: https://dgap.org/system/files/article_pdfs/DGAP%20Policy%20Brief_No-14_June2025_EN_10pp_0.pdf (дата звернення: 11.06.2025).
37. Dorman A. NATO summit spending promises may cost America dear // The World Today (Chatham House). 2025. 9 Jun. URL: <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2025-06/nato-summit-spending-promises-may-cost-america-dear> (дата звернення: 11.07.2025).
38. IISS. Defending Europe Without the United States: Costs and Consequences. London : International Institute for Strategic Studies, 2025. Research Paper, 15 May.

URL: <https://www.iiss.org/research-paper/2025/05/defending-europe-without--the-united-states-costs-and-consequences/> (дата звернення: 11.07.2025).

39.IISS. More or Less? European Defence Engagement in the Indo-Pacific in the Second Trump Administration. London : International Institute for Strategic Studies, 2025. Research Paper, 4 Jun. URL: <http://bit.ly/4mwewwV> (дата звернення: 11.07.2025).

40.Nemeth B. Europe Needs Less Defence Cooperation // Survival: Global Politics and Strategy. 2025. Vol. 67, № 3. P. 109–124. DOI: 10.1080/00396338.2025.2508090.

41.OECD. OECD Guidelines on Measuring Trust. Paris : OECD Publishing, 2017. 140 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264278219-en>